

Protocol

- **Time-out**
- **Schorsen**
- **Verwijderen**
- **Onaanvaardbaar gedrag ouders**

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Toepassing van maatregelen - algemene uitgangspunten
3. Time-out
4. Schorsing van leerlingen
5. Verwijdering van leerlingen van een school voor basisonderwijs
6. Omgang met ouders die de rust of continuïteit van het onderwijsproces verstoren
7. Vaststelling protocol

1. Inleiding

Wanneer een leerling eenmaal is toegelaten/ingeschreven op een specifieke school, dan betekent dit niet dat hij altijd onderwijs op deze school mag blijven volgen. Soms kan het namelijk zo zijn dat het bevoegd gezag van deze school zich in bepaalde omstandigheden genoodzaakt ziet om een leerling een time-out te geven, te schorsen en/of, als uiterste maatregel, zelfs te verwijderen.

Het gedrag en/of opstelling van ouders¹ kan ook aanleiding zijn om tot deze uiterste maatregel van verwijdering van de leerling over te gaan.

In dit protocol is daarom ook nog een aparte paragraaf (paragraaf 6) gewijd aan maatregelen die voorafgaand aan een verwijdering kunnen worden genomen bij onaanvaardbaar gedrag of een onaanvaardbare opstelling van ouders.

Het doel van dit protocol is om de wettelijke kaders bij de time-out, de schorsing en de verwijdering inzichtelijk en transparant te maken, zodat hiernaar kan worden gehandeld.

¹ Met ouders worden in dit protocol ook ouder, verzorger(s)/verzorgende(n) bedoeld.

2. Toepassing van maatregelen - algemene uitgangspunten

Het opleggen van een time-out, een schorsing en een verwijdering van een leerling zijn maatregelen die, afhankelijk van de aanleiding, het karakter van een ordemaatregel, een disciplinaire maatregel of een maatregel in het belang van het kind en/of de school kunnen hebben. Vaak gaat het om een combinatie van deze aspecten. Bij de toepassing van maatregelen worden de volgende algemene maatstaven in alle gevallen in acht genomen:

1. Consistente toepassing: gelijke gevallen worden gelijk behandeld. Op hetzelfde onaangepast gedrag moet dus dezelfde maatregel volgen, behalve indien sprake is van herhaald onaangepast gedrag. Bij herhaald onaangepast gedrag kan een zwaardere maatregel worden getroffen.

2. Evenredigheid: indien pedagogische maatregelen (maatregelen binnen de sfeer van de klas, zoals strafwerk, een briefje mee naar huis) geen effect (meer) hebben, kunnen een time-out, schorsing en/of verwijdering worden toegepast.

Ook moet de maatregel qua aard, zwaarte en gevolgen evenredig zijn aan het gedrag dat tot de maatregel aanleiding geeft. Dit betekent ook dat moet worden afgewogen of in een concreet geval niet kan worden volstaan met een schriftelijke waarschuwing en dat in een volgend geval een zwaardere maatregel zal worden toegepast. Verder is het niet per definitie zo dat een eerste geval van onaangepast gedrag altijd tot de lichtste maatregel dient te leiden. Het gedrag kan zo ernstig zijn dat het gerechtvaardigd is gelijk een zwaardere maatregel te treffen in het kader van de veiligheid of als ordemaatregel.

3. 'Ne bis in idem': een leerling kan niet voor de tweede keer gestraft worden voor hetzelfde feit. Het is dus niet mogelijk een leerling eerst te straffen met een schriftelijke waarschuwing en vervolgens daarna een schorsing op te leggen.

3. Time-out

Omschrijving

Van een time-out is sprake wanneer de leerling maximaal één dag of korter het recht op deelname aan het onderwijs wordt ontzegd. Het betreft een snelle, informele maatregel in een acute situatie. Een time-out zal normaliter gedurende een schooldag worden opgelegd en geldt voor die desbetreffende schooldag. De mogelijkheid om een leerling een time-out te geven is een interne beleidsregel welke niet in de wet is vastgelegd. Dit in tegenstelling tot de schorsing die wel aan wettelijke voorwaarden is gebonden.

Grond voor time-out

Grond voor een time-out is ontoelaatbaar gedrag of een ernstig incident dat het in het belang van de leerling en/of de school noodzakelijk maakt de leerling voor de duur van maximaal één dag niet aan de les te laten deelnemen en op school te laten komen.

Toelichting

Situaties om over te gaan tot een time-out zijn onder andere:

- Fysiek geweld / pesten / chantage / discriminatie door de leerling. Hierdoor voelen medeleerlingen en/of medewerkers zich op school niet meer veilig, omdat een leerling fysiek geweld gebruikt, pest, treitert, misbruik maakt van macht, bedreigt, chanteert, discrimineert, of aanwijzingen van leerkrachten en/of schooldirectie negeert;
- Het zich schuldig maken aan vandalisme, het vernielen of beschadigen van zaken of het buitensporig vervuilen ervan.

Procedure voor time-out

1. De schooldirecteur is bevoegd om een time-out op te leggen aan een leerling. De schooldirecteur stelt het bestuur hiervan schriftelijk in kennis.
2. De maximale duur van de time-out bedraagt één dag.
3. De ouders worden zo spoedig mogelijk gemotiveerd in kennis gesteld van het opleggen van de time-out en de grond daarvoor. De ouders dienen zo spoedig mogelijk nadien de zorg voor hun kind van de school over te nemen. Zolang de zorg over de leerling niet aan de ouders kan worden overgedragen, moet de school maatregelen nemen om passende zorg voor de leerling buiten de klas of buiten de school te realiseren. De school stelt de leerling in staat, bijvoorbeeld door het opgeven van huiswerk, te voorkomen dat deze een achterstand oploopt.
4. De schooldirecteur deelt het toepassen van de time-out en de grond daarvoor vervolgens schriftelijk aan de ouders mee. De brief wordt, naast de verzending per e-mailbericht gelet op de spoedeisendheid, per gewone post verzonden en opgeborgen in het leerlingendossier.
5. De ouders worden uitgenodigd voor een gesprek. Dit gesprek dient op korte termijn plaats te vinden (bij voorkeur dezelfde dag). Hierbij zijn de leerkracht en de schooldirecteur aanwezig. Van het incident en het gesprek met de ouders wordt een verslag gemaakt dat 'voor akkoord of gezien' getekend wordt door de ouders en in het leerlingendossier wordt opgeborgen.

4. Schorsing van leerlingen

Omschrijving

Van schorsing van een leerling is sprake wanneer de leerling tijdelijk – maximaal 1 week – het recht op deelname aan het onderwijs wordt ontzegd². Wanneer de ontzegging van de deelname aan het onderwijs maximaal één dag omvat, betreft het geen schorsing maar een time-out (zie paragraaf 3).

Gronden voor schorsing

1. Wanneer onaangepast gedrag en/of uitingen van de leerling (binnen of buiten de school) leidt tot ontwrichting van het onderwijsproces en/of wanneer de veiligheid in/op school in het geding is.
2. Wanneer een (andere) grond die het in het belang van de school en/of de school dringend noodzakelijk maakt dat de leerling tijdelijk niet deelneemt aan de les of niet op school komt.

Toelichting:

Bij het opleggen van een schorsing en het bepalen van de duur ervan geldt dat altijd de aard en de mate van het gedrag/gedragingen moeten worden betrokken.

Als het gedrag van de leerling ontwrichtend en/of grensoverschrijdend is, kan dit de veiligheid, de kwaliteit en de continuïteit van de onderwijsprocessen negatief beïnvloeden. In dat geval kan een schorsing noodzakelijk zijn.

Onder **ontwrichtend gedrag** kan bijvoorbeeld worden verstaan dat een leerling niet ontvankelijk is voor begeleiding en correctie, een leerling verhoogd prikkelbaar is of als de leerling bij herhaling te druk gedrag vertoont.

Onder **grensoverschrijdend gedrag**³ kan bijvoorbeeld gedacht worden aan gedrag dat ernstig in strijd is met de reguliere fatsoensnormen, agressief gedrag als uiting van boosheid of om een bepaald doel te bereiken, zoals:

- Verbaal geweld (zoals bedreigen, schreeuwen, schelden) en/of
- Fysiek geweld (schoppen, slaan gooien met spullen)

Ad 1. Hierbij kan, maar dit is niet uitsluitend het geval, gedacht worden aan herhaalde driftbuien of mishandeling van een medeleerling. Het kan hier gaan om een enkele actie, maar ook om een herhaalde actie of om een gedragspatroon.

Ad 2. Te denken valt bijvoorbeeld, maar dit is niet uitsluitend het geval, aan de bedreiging van een medeleerling, een ouder of medewerker van de school.

Andere gronden kunnen bijvoorbeeld zijn: bezit van wapens of vuurwerk, herhaalde les-/ordeverstoring, diefstal, stelen, afpersing, bedreiging, geweldpleging, het gebruik van en/of handel in drugs of in gestolen goederen.

Procedure voor schorsing

1. De formele bevoegdheid tot schorsing van een leerling ligt bij het bevoegd gezag. De praktijk is doorgaans dat de schooldirecteur een leerling schorst, echter niet eerder dan na overleg met het bestuur. Het bestuur zelf kan ook een leerling schorsen. Indien de schorsing door de schooldirecteur plaatsvindt, ontvangt het bestuur een afschrift van het schorsingsbesluit dat aan de ouders is gestuurd.
2. Het bestuur kan op grond van artikel 40c, lid 1 WPO en artikel 40a, lid 1 WEC een leerling voor langer dan één dag, doch maximaal een week met opgave van redenen (zie punt 4) schorsen.
3. Schorsing vindt pas plaats na overleg met de leerling, de ouders en de groepsleerkracht, tenzij het in het belang van de school en/of de leerling noodzakelijk is om de schorsing met

² Artikel 40 WPO en artikel 40 WEC

³ Hieronder wordt ook verstaan digitaal grensoverschrijdend gedrag

onmiddellijke ingang in te laten ingaan. In dat geval heeft het in de eerste zin genoemde overleg alsnog zo spoedig mogelijk plaats.

4. De schooldirecteur of het bestuur deelt het besluit tot schorsing schriftelijk aan de ouders mee. In het besluit worden de redenen voor schorsing onderbouwd en de aanvang en de tijdsduur ervan vermeld samen met eventuele andere genomen maatregelen. De school stelt de leerling in staat, bijvoorbeeld door het opgeven van huiswerk en het laten deelnemen aan toetsmomenten (buiten de groep in school), te voorkomen dat deze een achterstand oploopt.
5. De brief wordt per gewone post en gelet op de spoedeisendheid, per e-mailbericht verzonden.
6. De schorsing langer dan één dag dient onverwijld schriftelijk gemeld te worden bij de Inspectie van het Onderwijs met opgaaf van redenen⁴. Een afschrift van de desbetreffende schorsingsbrief wordt toegevoegd bij de schriftelijke melding. Hierdoor wordt voldaan aan artikel 40c, lid 3 WPO en artikel 40a, lid 3 WEC⁵.

⁴ Artikel 40c, lid 3 WPO en artikel 40, lid 4 WEC

⁵ De leerplichtambtenaar hoeft bij een schorsing niet geïnformeerd te worden.

5. Verwijdering van leerlingen van een school voor basisonderwijs

Omschrijving

Nadat blijkt dat meerdere interventies niet het beoogde effect hebben, kan verwijdering als uiterste maatregel worden toegepast⁶. Verwijdering kan ook worden toegepast als onmiddellijke maatregel naar aanleiding van een ernstig incident of grensoverschrijdend gedrag.

Van verwijdering van een leerling is sprake wanneer het bestuur besluit een leerling de verdere toegang tot de school te ontzeggen.

Gronden voor verwijdering

1. Ernstig onaangepast gedrag van de leerling, waardoor de leerling een ernstige bedreiging vormt voor de orde, rust en/of veiligheid op school.
2. Ernstig onaangepast gedrag van de ouders van de leerling, waardoor de ouder(s) een ernstige bedreiging vormen voor de orde, rust en/of veiligheid op school.
3. Een onherstelbaar verstoorde relatie tussen school en ouders.
4. Handelingsverlegenheid van de school, dat wil zeggen het niet in voldoende mate tegemoet kunnen komen door de school aan de ondersteuningsbehoefte van de leerling.

Toelichting

Voor alle verwijderingen geldt dat een afweging gemaakt dient te worden ten aanzien van de aard en de mate van het gedrag/de gedragingen. Soms kan een enkele gedraging redenen vormen voor verwijdering, soms kan een patroon van gedragingen redenen vormen voor een verwijdering.

Als het gedrag van de leerling of van de ouders de veiligheid, de kwaliteit en de continuïteit van de onderwijsprocessen ernstig negatief beïnvloedt kan een leerling worden verwijderd. Hierbij wordt bedoeld ontwrichtend en grensoverschrijdend gedrag.

Onder **ontwrichtend gedrag** kan, maar niet uitsluitend, worden verstaan dat een leerling niet ontvankelijk is voor begeleiding en correctie, een leerling verhoogd prikkelbaar is of als de leerling bij herhaling te druk gedrag vertoont.

Onder **grensoverschrijdend gedrag** kan, maar niet uitsluitend, gedacht worden aan gedrag dat ernstig in strijd is met de reguliere fatsoensnormen, agressief gedrag als uiting van boosheid of om een bepaald doel te bereiken, zoals:

- *Verbaal geweld (zoals bedreigen, schreeuwen, schelden) en/of*
- *Fysiek geweld (schoppen, slaan, gooien met spullen)*

- Ad 1. Te denken valt bijvoorbeeld, maar dat is niet uitsluitend het geval, aan herhaalde driftbuien of mishandeling van een medeleerling.
- Ad 2. Zo kan gedacht worden aan bedreiging van een medeleerling of een medewerker van de school.
- Ad 3. Dit is bijvoorbeeld het geval als ouders aangeven geen vertrouwen meer te hebben in de school.
- Ad 4. Het bestuur zal dienen te onderzoeken of de leerling, in het belang van de leerling en de onbelemmerde voortgang van het onderwijs, nog langer op de school te handhaven is. Daarbij is een rapport van een onafhankelijke deskundige noodzakelijk.

⁶ Artikel 40, lid 11 WPO en artikel 40, lid 18 WEC

Procedure voor verwijdering

Verwijdering van een leerling is een maatregel die het bestuur slechts in het uiterste geval en pas na zeer zorgvuldige afweging mag nemen. Bij de beslissing tot verwijdering moet volgens de wettelijke vastgestelde procedures worden gewerkt:

1. De schooldirecteur geeft schriftelijk een signaal af aan het bestuur dat een leerling niet langer op school te handhaven is.
2. In het geval tot verwijdering wordt overgegaan wegens handelingsverlegenheid omdat niet in de ondersteuningsbehoefte van de leerling kan worden voorzien, dient er altijd een volledig ontwikkelingsperspectief (OPP) in het leerlingdossier aanwezig te zijn waarmee daadwerkelijk is gewerkt. De handelingsverlegenheid dient namelijk onder meer te blijken uit dit OPP. Alleen in het geval dat een volledig OPP niet kan worden opgesteld doordat de ouders hun medewerking niet geven (zie ook paragraaf 6) kan uiteindelijk worden volstaan met een eenzijdig OPP waarvan de uitvoering door dit gebrek aan medewerking stopt.
3. Voordat het bestuur tot verwijdering van een leerling besluit, hoort het zowel de betrokken groepsleerkracht als de ouders, nadat het desbetreffende dossier is doorgenomen met de schooldirecteur. Indien het voornemen bestaat om de leerling gedurende de looptijd van de besluitvorming en het zoeken naar een andere school te schorsen, worden de ouders ook over dit voornemen gehoord. Gedurende de periode van een voornemen tot verwijdering kan een leerling niet langer dan maximaal een week worden geschorst⁷. (Dit volgt uit jurisprudentie.)
4. De ouders ontvangen van het bestuur schriftelijk een gemotiveerd besluit tot verwijdering waarbij wordt gewezen op de mogelijkheid om binnen zes weken schriftelijk bezwaar te maken tegen het besluit. De brief wordt per gewone aangetekende post, met bericht van ontvangst, verzonden.
5. Het bestuur meldt het besluit tot verwijdering van de leerling terstond, doch uiterlijk binnen zeven dagen aan de leerplichtambtenaar⁸.
6. Indien ouders bezwaar maken, hoort het bestuur hen over dit bezwaarschrift.
7. Het bestuur neemt binnen vier weken na ontvangst van het bezwaarschrift een besluit. Dit besluit wordt per gewone aangetekende post, met bericht van ontvangst, aan de ouders verzonden. In de brief wordt erop gewezen dat ouders tegen dit besluit een verzoek kunnen indienen bij de Geschillencommissie passend onderwijs (GPO).
8. Definitieve verwijdering vindt pas plaats nadat een andere school bereid is de leerling toe te laten. Onder "andere school" kan ook worden verstaan een school voor speciaal basisonderwijs, een school voor speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs of een instelling voor speciaal en voortgezet speciaal onderwijs⁹. Zonder de bereidheid van een andere school de leerling toe te laten kan niet verwijderd worden.
9. Van het besluit tot verwijdering hoeft de Inspectie van het Onderwijs niet op de hoogte te worden gesteld¹⁰. Dit in tegenstelling tot een schorsing, waar de inspectie wel van op de hoogte moet worden gesteld.

⁷ Zie artikel 40c, lid 1 WPO en artikel 40, lid 1 WEC

⁸ Artikel 18, lid 1 Leerplichtwet. Op basis van de wet hoeft geen contact opgenomen te worden met de Inspectie van het

⁹ Indien een leerling wordt verwezen naar een school SBO/SO dient eerst een TLV aangevraagd te worden c.q. te zijn.

¹⁰ Artikel 3, lid 1, sub a, lid 1 WOT

Dossiervorming

De schooldirecteur is verantwoordelijk voor het bijhouden van het dossier. In het dossier wordt opgenomen welke problemen zijn opgetreden, wat de school heeft gedaan om deze op te lossen en om de verwijdering van de leerling te voorkomen. In het dossier bevindt zich - behoudens in het geval het daarmee beoogde doel daarmee niet (meer) bereikt kan worden – bijvoorbeeld ook een afschrift van de schriftelijke waarschuwing van de school aan de (ouders van de) leerling waarbij gewezen wordt op een mogelijke verwijdering als de grond hiervoor blijft bestaan. Het dossier bevat ook afschriften van alle brieven die zijn aangegeven bij de procedure voor verwijdering. De zienswijze van ouders bijvoorbeeld maakt eveneens een belangrijk onderdeel uit van het dossier.

6. Omgang met ouders die de rust of continuïteit van het onderwijsproces verstoren

Soms kan het gedrag van de ouders verstorend werken op de goede relatie tussen school en ouders. Er behoort een gezonde wisselwerking te zijn tussen opvoeders en de schoolmedewerkers om goed onderwijs te kunnen geven. Dit betekent overigens dat een gezonde kritische opstelling van ouders de kwaliteit van onderwijs ten goede kan komen. Echter, ouders die zich ongewenst gedragen of verantwoordelijkheid buiten zich neerleggen, beïnvloeden hiermee niet alleen de kwaliteit van onderwijs, maar ook de veiligheid op school. Wanneer dit het geval is, kunnen ook maatregelen tegen ouders noodzakelijk zijn.

Scholen dienen zich tot het uiterste in te spannen om conflicten met ouders te voorkomen. Bij vergaande conflicten dient gedacht te worden aan het inzetten van bemiddeling en mediation. Voorkomen moet worden dat kinderen het slachtoffer worden van een geschil tussen ouders en school.

Aanspreken en benoemen van grensoverschrijdend gedrag ¹¹ door ouders

Indien zich een incident/incidenten met een ouder zich voordoet/voordoet¹² dan is het van belang om snel en inhoudelijk met de ouder te communiceren. Het is aan te bevelen om een gesprek met ouders schriftelijk vast te leggen.

Indien de ouder zich hierbij grensoverschrijdend gedraagt, dan is het van belang de ouder op zijn gedrag aan te spreken en te melden dat dergelijk gedrag niet aanvaardbaar is. Afhankelijk van de ernst van het gedrag¹³ kan het gesprek worden gevolgd door een brief waarin duidelijk de omgangsnormen op de school worden uitgelegd en dat daarom dergelijk gedrag niet wordt getolereerd.

Maatregelen die genomen kunnen worden

- Ontzeggen toegang

De ouder kan afhankelijk van de aard en omvang van het grensoverschrijdende gedrag, tijdelijk de toegang tot het schoolgebouw en/of schoolplein worden ontzegd door het bestuur.

De ernst van het gedrag bepaalt de wijze van regulering van de communicatie en de duur van het toegangsverbod. Het tijdelijke toegangsverbod moet per aangetekende brief en gelet op de spoedeisendheid per e-mailbericht worden bevestigd.

In de brief dienen ouders gewezen te worden op de uiterste consequentie van hun handelen, namelijk dat hun kind wordt verwijderd ten gevolge van het vertoonde, grensoverschrijdende gedrag.

De school dient in geval van de ontzegging van de toegang de wijkagent in te lichten. De school is immers niet bevoegd om bij overtreding van het toegangsverbod, de betrokken ouders zelf fysiek te verwijderen uit de school of van de terreinen. Dit is voorbehouden aan "de sterke arm" wegens lokaal-/terreinvredebreuk. De wijkagent kan eventueel proces-verbaal opmaken.

¹¹ Hieronder wordt ook verstaan digitaal grensoverschrijdend gedrag

¹² Bijvoorbeeld op een niet mis te verstane toon 'verhaal' halen door een ouder bij een leerkracht.

¹³ Bijvoorbeeld met stemverheffing het "verhaal" halen bij de leerkracht in aanwezigheid van de volledige klas, waarbij ook scheldwoorden vallen.

Indien de ouders hun gedragingen in positieve zin aanpassen (bijvoorbeeld als dit blijkt uit een tussentijds gesprek), dan kan de ontzegging door het bestuur eerder worden opgeheven.

- *Reguleren van de communicatie*

Het kan nuttig zijn om de communicatie (voor een bepaalde tijd) te reguleren bijvoorbeeld om deze via een vaste persoon te laten lopen die geen onderdeel uitmaakt van het schoolteam, bijvoorbeeld een stafmedewerker of directeur van een andere school.

Vastleggen in het leerlingdossier

Het reguleren van de communicatie en het tijdelijk ontzeggen van de toegang kunnen belangrijke onderdelen zijn van de opbouw van het dossier en deze dienen schriftelijk vastgelegd te worden.

Opstelling van de ouders bij handelingsverlegenheid

Wanneer er sprake is van een leerling met specifieke ondersteuningsbehoefte, kan zich de situatie voordoen dat ouders geen of onvoldoende medewerking verlenen. Te denken valt aan het niet willen tekenen van een OPP, het niet geven van toestemming voor onderzoeken of om externen in te schakelen. Hierdoor wordt de handelingsverlegenheid van school niet door de leerling veroorzaakt, maar door de ouders zelf.

Wanneer ouders niet willen meewerken, is een indringend gesprek met ouders noodzakelijk. Ouders dienen in dit geval uitdrukkelijk gewezen te worden op de gevolgen van hun gedragingen. In het belang van de leerling moet de school zich tot het uiterste inspannen om in overleg tot de juiste onderzoeken en ondersteuning te komen. Hierbij kan gedacht worden aan bijvoorbeeld het inschakelen van schoolmaatschappelijk werk en/of een onderwijsconsulent.

Zorgplicht

Voorkomen moet worden dat de leerling de dupe wordt van het gedrag van de ouder. Scholen zullen zich tot het uiterste moeten inspannen om verwijdering van de leerling te voorkomen. Het reguleren van de communicatie en een tijdelijk toegangsverbod zijn belangrijke onderdelen van de opbouw van het dossier. Mocht een leerling worden verwijderd, dan dient het bestuur een andere school te vinden die bereid is de leerling in te schrijven.

7. Vaststelling protocol

Het bestuur heeft het protocol time-out, schorsen, verwijderen en onaanvaardbaar gedrag ouders vastgesteld op 15 juni 2023 nadat de (G)MR positief heeft geadviseerd op 06-06-2023.